

19 pas
Weltevreden, 18 November 1931.

R. Gobée, strikt persoonlijk

ONDERWERP:

Politieke mededeeling II.

(Inlandsche beweging op Java).
=====

EIGENHANDIG.

Gobée 5.13
8/12

1. Ik heb de eer Uwer Excellentie eerbiedig het volgende mede te deelen.

2. Niettegenstaande hare verwarring en verdeeldheid is de Inlandsche beweging op Java en Madoera in den laatsten tijd duidelijker geworden ten aanzien van drie punten:

I. Hare oogmerken: Zelfwerkzaamheid, non-coöperatie en massa-actie.

II. De beteekenis dier oogmerken bij de verschillende partijen op Java en Madoera.

III. De belemmeringen voor die partijen om zich in grooter verband te organiseeren.

I. De oogmerken: Zelfwerkzaamheid, non-coöperatie en massa-actie.

3. Opvallend is bij de propaganda van de voornaamste nationalistische vereenigingen, -- Pasoendan, Boedi Oetomo, P.B.I. (Soetomo), P.I. (Sartono) en de nieuwe P.N.I. (Hatta, Soedjadi) --, de toenemende aan-

Aan
Zijne Excellentie den Gouverneur-
Generaal van Nederlandsch-Indië.
=====

===== dacht
+) De oorspronkelijke P.N.I. (Soekarno) is in drie groepen uiteengevallen, de voorshands-afzijdigen, de P.I. (Sartono) en de Groep der Onafhankelijken, de Golongan Merdeka, (Soedjadi, Hatta) welke zich deze maand wel tot een Partij geconstitueerd, maar nog geen naam gekozen heeft. Daar deze partij vrijwel uitsluitend linksche oud-P.N.I.-leden omvat, worde zij duidelijkheidshalve voorloopig met P.N.I. genoemd.

dacht voor zelfwerkzaamheid, "selfhelp", op sociaal en economisch gebied. De politiek in engeren zin blijft daarbij op het tweede plan. Men ijvert in het bijzonder voor onderwijs, ¹⁾ .. ²⁾ coöperatie, vakorganisatie en swadeshi (gebruik van inheemsch product), daarnaast voor poliklinieken, kolonisatie enz., in het algemeen dus voor sociaal-opbouwend werk. De overwegingen, welke de propaganda in deze richting leiden, zijn van onderscheiden aard.

4. Ten eerste wordt eenerzijds door de volksleiders steeds meer ingezien, dat een zekere mate van schoolkennis en welvaart der bevolking voorwaarde is voor de hun allen voor den geest staande onafhankelijkheid. Anderzijds wordt door de bevolking in toenemenden omvang naar onderwijs en welvaartsbevordering gevraagd. Naast, vaak zelfs boven de betrokken overheidsdienaren, worden dan ook de volksleiders, die bereid blijken tot bevrediging van deze vraag mede te werken, met vreugde begroet. Onder die omstandigheden toont sociale en economische arbeid politieke werfkracht. Reeds door het voornemen te kennen te geven om een school, een coöperatie, op te richten werft een politieke partij leden, en, eenmaal opgericht, blijkt een dergelijke instelling een propaganda-apparaat. Hoe meer scholen, bedrijven, vakorganisaties enz. des te ruimer veld om de partij-denkbeelden te verbreiden.

5. Bovendien heeft dit alles, en in het bijzonder de swadeshi-beweging, nog een anderen kant. Het wordt geleidelijk

1). Zoogenaamd wilde scholen en cursussen nemen voortdurend in aantal toe, onder meer wegens de relatief verminderde onderwijsgelegenheid welke van overheidswege geboden wordt. De directeur van Onderwijs en Eeredienst deelde mij, bij navraag, mede, dat een onderzoek in deze, ook uit een politiek oogpunt belangrijke aangelegenheid gehouden wordt.

2). Het aantal ingeschreven en niet-ingeschreven coöperaties bedraagt onderscheidenlijk: 130 tegen minstens 7 à 800. Deze cijfers zijn in zekeren zin eenigszins typeerend voor de neiging tot ontwikkeling buiten de overheid om.

men ijvert, maar wat is er beholne het onderwijs bij Savandani. Tamen liano en Mahanandijah de welvaart op sociaal gebied bij de I. A. S. Help, help in roede. De Xij. voorloopig nog leest.

met deze uitdrukkingen... in, zeker zijde dit alles... stelt als een...

de combativiteit!

delijk een eer, weldra wellicht een plicht, om niet een muts van geïmporteerd fluweel maar een van inheemsch weefsel te dragen, geen pakken of sarongs van drill, palmbeach of importkatoen, maar van in Java geweven stof. Personen als Sartono, Salim, Soetomo en anderen gaan daarin voor. Het geschiedt alles nog op bescheiden schaal, maar zeer waarschijnlijk zal deze beweging, door de malaise gestimuleerd en aanneemelijk gemaakt, zich meer en meer uitbreiden. Dit afstand doen van de producten van het Westen, -- voor velen nog steeds begeerte-prikkelende luxe -- beteekent versobering in levensbehoeften, het versterkt het nationaal gevoel, en verzwakt tevens in de oogen der Inheemschen, het Westersch (inclusief Japansch) kapitalisme, dat is het imperialisme, waartegen de volksbeweging zich steeds bewuster in al hare uitingen richt. Deze verzwakking is het politieke doel der leiders van de swadeshi-beweging.

6. Deze, hier slechts summier aangeduide, maar voor heden en naaste toekomst ongetwijfeld zeer belangrijke beteekenis der zelfwerkzaamheid, der "selfhelp", wordt nog vergroot, wanneer men dit streven ziet in verband met de beide andere, steeds meer gepropageerde oogmerken: Non-coöperatie en massa-actie.

7. Voor non-coöperatie was, tot einde 1929, het hoofdzakelijk, in het openbaar uitgesproken motief: Onthouding van deelneming aan de overheidstaak van den "overheerscher" teneinde te bevorderen dat de Inheemschen, vooral de intellectueelen, los van de overheid, vol zelfvertrouwen op eigen beenen in de maatschappij kunnen staan. Evenwel, er blijkt steeds meer aanleiding om, naast deze negatieve zijn, aandacht te wijden aan den positieven, constructieven kant der non-coöperatie, namelijk om, naar het voorbeeld der pioniers op dit gebied, de Sinn Feiners, uit eigen maatschappelijke krachten nieuwe overheidsorganen, --een staat in den staat--, te voorschijn roepen. Een denkbeeld, waarvan men reeds in 1928 de kiemen vindt.

hier is het begin, het is
nog niet aaneenig

8. Wat de massa-actie betreft kan worden opgemerkt, hoe de jongeren in Boedi Oetomo er sinds eenige jaren op aandringen, dat deze vereeniging van meest adellijke intellectueelen zich meer tot de massa wenden zal. De P.B.I. (Soetomo) beantwoordt reeds aan dien aandrang. Vrijwel alles wat dese partij doet, geschiedt "Voor het Volk van Indonesia". Telkens wordt iets aanprezen of doorgevoerd, omdat het de "Wil van het Volk" is. In de P.P.P.K.I. -- de nationalistische federatie -- klinkt een zelfden toon. Af en toe verschijnt een boodschap "aan het Volk" of "van het Volk aan het Volk." In de P.I. (Sartono) wordt het "oordeel van het Volk" gevraagd, en zoo voorts.

9. Dit is bewijs van veel meer dan rhetoriek, of van het megalomaan objectiveeren van het eigen verlangen der leiders tot dat van de massa. Het is, in verband met andere symptomen beschouwd, een duidelijk bewijs van een op massa-actie gerichte tactiek en methode. Een dergelijke actie kenmerkt in het bijzonder de uiterst-linksche nationalistische groepen, georganiseerd in de jonge P.N.I., die dan ook een orgaan heeft onder den veelzeggenden titel van "Daulat Rajat", "Volkssouvereiniteit."

10. Bevreemden kan dit in kracht en bewustheid toenevend streven naar massa-actie niet. Immers onderwijs, welvaartsbevordering, swadeshi, vakorganisatie vereischen om, naar het gevoelen der volksleiders, te kunnen slagen, massale opwekking van den nationalen wil terwijl, in hunnen gedachtengang, de verwezenlijking van non-coöperatie, dat is de spontane vorming van "overheidsorganen, -- en in de besturen van coöperaties, scholen, vak-organisaties enz. vinden zij de kiem van zulke organen, van een "Raden Regeering" --, slechts mogelijk is wanneer de massa die organen als de hare gevoelt en verdedigt. Dit wil zeggen non-coöperatie kan nimmer slagen tenzij verbonden aan massa-actie en aan op afwending van het Westersch imperialisme benevens eigen orgaan-vorming gerichte zelfwerkzaamheid.

11. Ter adstructie van deze conclusie mogen aan het in Nederland verschijnend tijdschrift "Indonesia Merdeka," orgaan der Perhimpunan Indonesia, (P.I.-Holland), waarin de theorie der Inheemsche volksbeweging openhartig wordt ontvouwd, de volgende citaten worden ontleend:⁺

"De vrijheid van het Indonesische volk kan alleen verkregen worden door en met dat volk. Alleen een krachtige massa-organisatie met uitsluiting van alle reformistische, dus ook sociaal-demokratische elementen en bemoeienissen, kan iets uitrichten tegen een regeersysteem, dat doof is en blijft voor de rechtvaardig~~de~~e eischen van een onderdrukt volk, dat vrij wil zijn. De tijd van marchandeeren is voorbij. Alleen een krachtige massa-actie zal een reële machtsfactor kunnen zijn in den strijd tegen het Nederlandsche imperialisme tot verwezenlijking van de onvoorwaardelijke onafhankelijkheid van Indonesia, niet in een verre toekomst, maar nu! En daarom zij onze parool thans meer dan ooit:

"Naar de massa! Met en vóór de massa!" (IX. 34/35).

Tot dit doel was aanvankelijk de vorming van de P.B.I. (Soetomo) uit De Soerabajasche Studieclub met vreugde begroet:

"De transformatie van de Indonesische Studieclub in de Persatoean Bangsa Indonesia (P.B.I.) houdt wel een verandering van haar politiek standpunt in. In Timbóel is ons n.l. reeds verzekerd, dat de P.B.I. zich wel naar de massa heeft georiënteerd en zal blijven oriënteeren. Wij hopen, dat het niet bij een orientatie blijft, maar dat zij tevens een revolutionnair massa-standpunt inneemt." (IX. 21)

Doch blijkbaar viel de praktijk niet mee, want later wordt opgemerkt:

"De Nationale Onafhankelijkheidsstrijd moet overal en ten allen tijde onverbrekkelijk verbonden worden aan den massastrijd!

De

+) In alle volgende citaten is de onderstreeping van mij. Jaargang IX is die van dit jaar.

*Daar gaat het om
indes. uit de
P.I.D. R.V.*

"De ontwikkeling van de P.B.I. wijst ons niet in die
 "richting. Ze is geworden een organisatie van intellectueelen,
 "met een sterken "Zaken" inslag. Zij schrijdt voort in de
 "richting van klein-burgerlijk-intellectueelen-prijajis-con-
 "centratie, waar men de massa als voetveeg gebruikt. De poli-
 "tieke handelingen van deze partij, de zoowel dualistische
 "als opportunistische verschijnselen, die ~~zich~~ zich in de poli-
 "tieke en economische sfeer der organisatie afspelen, sterken ons
 "in ons sceptisme over de Partai "Bangsa Indonesia als massa-
 "organisatie!" (IX. 74)

De P.B.I. gaat niet ver genoeg. Wel, vermoedelijk,
 de P.I.

"De Partai Indonesia, die gebaseerd is op het
 "selfhelp" beginsel, beschouwen wij voorloopig nog als de
 "voortzetting van de politiek, die de oude P.N.I. steeds heeft
 "gepropageerd en uitgevoerd. Wij hebben voorloopig nog geen
 "reden om het tegendeel te gelooven, n.l. dat de nieuw gefor-
 "meerde organisatie niet het anti-imperialistische standpunt
 "zal huldigen." (IX. 78/79)

Het verband tusschen massa-actie en non-coöpe-
 ratie blijkt uit de volgende citaten:

"Opdat de groote massa in haar geheel zich gaat
 "interesseeren voor de nationale zaak, is noodig, dat zij ver-
 "trouwen in zich zelf heeft en dat zij overtuigd moet zijn,
 "dat zij tot alles in staat is, als zij maar den wil daartoe
 "bezit. De jarenlange suggestie op het Indonesische volk van
 "zijn nationale onmacht en minderwaardigheid moet radicaal
 "worden weggeslagen. En daartoe dienen vooral de non-coöpe-
 "ratie en zelfarbeidzaamheid." (VIII, 4)

En verder:

"Zoodra de zelfarbeidzaamheid zich verder ont-
 "plooit, zal het volk zich in toenemende mate onafhankelijk
 "voelen van den overheerscher en zal het duidelijk beseffen,
 "dat de Blanda in Indonesia niet onmisbaar is. Welk een bron
 "van kracht gaat daarvan uit!"

*Het wijzen op de
 bond is niet, maar
 bij hen is de massa
 actie als beslissend,
 te hand. belangrijk,
 1. 2. 10. October 1942.*

*Inde laad van de
 bevestiging daaron-
 der van. Coöperatie en
 zelfwerkzaamheid bij
 uitdrukkelijk. Maar
 dit is niet een interesse
 van de grote massa
 voor de nationale
 zaak is niet een
 nieuwe massa-actie.*

12. Ter voorkoming van misverstand, moge er hierbij dadelijk op worden gewezen, dat uit het vorenstaande allerm minst volgt dat elke Inheemsche groep, welke in eigen maatschappij sociaal-constructief werk verricht, en niet ~~zucht~~ streeft naar het lidmaatschap van vertegenwoordigende lichamen of ambtelijke posities, -- zooals byvoorbeeld Mohammadyah en tal van andere vereenigingen --, daarmede heimelijk en indirect een revolutionnaire massa-actie beoogen of zelfs maar begunstigen zou. Dit te denken ware niet alleen met de feiten in strijd, maar bovendien een groote politieke fout, daar het welgezinde groepen van het Gouvernement zou afstooten. Zulke groepen immers doen, wat in elk land, als uiting van goeden burgerzin, hooggeschat wordt.

f
 In het licht van de I.P.S. die incidenteel van coöperatie is en hoe leden gashen bij het niet namen haar in gemeente- en provinciale raad.

13. Hetgeen echter, naar het voorkomt, uit het voorafgaande wél mag worden geconcludeerd is, dat wanneer een politieke partij de trits non-coöperatie, massa-actie en zelfwerkzaamheid propageert, het doel blijkt: Ineenstorting, staatkundig en economisch, van de vreemde overheersching, opleving van eigen gezags- en sociale organen. Dit doel is aan nationalistische zijde manifest bij de P.N.I. (Soedjadi, Hatta), P.I. (Sartono) en in zekeren zin bij de halfslachtige P.B.I. (Soetomo). Bij Boedi Oetomo en Pasoendan wordt het slechts door een minderheid gesteld.

f De aanteekening hierboven.

14. Behalve door de nationalistische partijen, wordt deze trits ook door enkele religieuze vereenigingen, op Java vrijwel uitsluitend door de P.S.I.I., gepropageerd. Bij de orthodoxe Islamtieten berust non-coöperatie echter op het bezwaar, in dienst te treden van een niet-Moslimsche overheid, hetgeen bij de meest principieelen zoo ver gaat, dat zij ook geen toelage of zittingsgeld, zelfs niet als lid van een Pries-terraad, van zoodanige overheid willen aanvaarden, geen loerah willen zijn enz. Deze opvatting wordt echter door andere kringen, voornamelijk georganiseerd in Mohammadyah, op godsdienstige gronden bestreden. Twee scholen of richtingen, beide naar eigen overtuiging zuiver in de leer van den Is-

men dit is het meest of niet bij de I.P.S. - Bergeyde op-tellingen als van Kidi Kipang's spelen. pro-ficiel geen tot meer.

lam, staan hier dus tegenover elkaar. Elk van deze beide wendt zich, bij hare zelfwerkzaamheid, tot de massa omdat de Islam uit haren aard een massale godsdienst is, en dus elk van dien godsdienst doortrokken actie in wezen massaal blijkt te zijn. Het samengaan van non-coöperatie, massa-actie, en zelfwerkzaamheid aan religieuze zijde blijkt aldus op een andere basis te berusten dan aan nationalistische. Aan de eerste streeft men naar de macht en glorie van het geloof, aan de laatsten naar die van de natie. Evenwel, beide strevingen zijn voor de Regeering nagenoeg even bedenkelijk. Te meer daar er, juist wegens die bedenkelijkheid, altijd kans bestaat op samenwerking tusschen Islamieten en nationalisten uit overwegingen van tactiek.

15. Ik kome hierop bij punt III (lid 35) terug. Thans moge, ter adstructie van deze conclusie, -- die wellicht wat vreemd schijnt in verband met de huidige wrijving tusschen nationalisten en P.S.I.I.-ers hier te lande --, slechts herinnerd worden aan het manifest, uit het begin van dit jaar, van de P.I.-Holland en de C.P.B.I., de studenten-organisatie te Cairo, waarbij tot zoodanige samenwerking werd opgewekt", -- alsook aan de volgende citaten uit de "Indonesia Merdeka", -- ook al blijven beide groepen wezenlijk tegenover elkaar staan als Mussolini (nationalisme) en de Paus (religie).

16. Deze citaten luiden als volgt:

"Wij zien, hoe de Indische non-coöperation-beweging aanzienlijk in kracht toeneemt, nu (lees: indien) zij religie en ethiek ondergeschikt weet te maken aan de politiek." (VIII 63)

"Het opwerpen van een principiële scheidingslijn tusschen de z.g. religieuze non-coöperation en de politieke non-coöperation is wezenlijk (lees: uit tactisch oogpunt) onjuist. Het is een bloote misleiding van het kritieklooze publiek, die niet genoeg gewraakt kan worden. Want nergens wordt de non-coöperation toegepast, los van de politiek, zonder de gedachte aan de staatkundige onafhankelijkheid."

Ik geloof niet dat het juist is een dergelijke tegenstelling te maken. De I.S.P. kent een goed een nationalistische actie tegen de sociale hervorming. Het is niet de grondslag van de I.S.P. die de godsdienstige droom van de ethische misbruik maakt. Het is de voorwaarde van de sociale hervorming. Het is de grondslag van de I.S.P. die de godsdienstige droom van de ethische misbruik maakt.

dat is juist, niet de heiligmakende scheiding door de I.S.P. gemaakt. Toch is het niet de juist om de heiligmakende scheiding door de I.S.P. gemaakt.

Het is niet de juist om de heiligmakende scheiding door de I.S.P. gemaakt. Het is niet de juist om de heiligmakende scheiding door de I.S.P. gemaakt. Het is niet de juist om de heiligmakende scheiding door de I.S.P. gemaakt.

"Al die non-coöperatieve bewegingen hebben dezen fundamenteelen grondslag gemeen, dat zij afzijdigheid prediken tegenover de door den overheerscher ingestelde Raden, die alles behalve Volksvertegenwoordigingen zijn, en dat zij daarnaast de zelfarbeidzaamheid voorstaan met als ondergrond de loochening van den overheerscher." (VIII.62)

II. De beteekenis der drie oogmerken bij de voornaamste partijen op Java en Madoera.

17. Hier volgen de namen der groote partijen op Java en Madoera, onderscheiden in twee groepen, de nationalistische en de religieuze. De geheel of ten deele op Java werkende partijen op provinciale (regionale) basis, zooals de Sarikat Sumatra, het Celebes Instituut, de Sarekat Ambon, -- alle van een omvang van \pm 200 leden behalve de door verscheidene Djokjasche prinses geleide P.K.N., met ruim 170.000 leden --, zijn buiten beschouwing gelaten. De cijfers achter elken partijnaam duiden het globaal geschatte ledental op Java en Madoera aan. Deze schatting is echter ten aanzien van de P.I en de P.N.I. op de volgende overweging gebaseerd. Thans hebben deze elk ongeveer een duizendtal leden. Beide partijen groeien echter met den dag. Neemt men aan dat de ontbonden P.N.I. op Java en Madoera ongeveer 10.000 leden had, en dat deze voor een groot deel tot de beide opvolgsters gelijkelyk zullen toetreden, dan zullen deze binnenkort elk ongeveer 4 à 5.000 leden tellen. Daarom zijn zij als ieder 4000 leden omvattend aangeduid.

Ik heb de P.N.I. en de P.I. onder het

Nationalistische partijen.

	+)	o)
P.P.B.B. (Wiranata Koesoema))	6.000
Pasoendan (Iskander Dinata)	+)	1.500
Boedi Oetomo (Koesoemo Oetoyo)	+)	2.500
P.B.I. (Soetomo)		3.000
P.I. (Sartono)		4.000(?)
P.N.I. (Soedjadi-Hatta)		4.000(?)

Religieuze Partijen.

(2002. congres) : 20000!

P.S.I.I. (Salim, Tjokroaminoto)	12.000
P.P.K.D. (R. Katholiek; Kasimo)	1.500
P.K.C. (Protestant; Notosoetarso)	750
Mohammadyah	15.000

+) Noot. Lid van den Volksraad. o) Het ledental is, gelijk bekend, geen absolute, maar ongeveer een relatieve maatstaf van de invloed der betrekken partijen.

18. De P.P.B.B. is deels een vakvereeniging van Inland-
sche Bestuursambtenaren deels een politieke organisatie. Daar-
door ligt eigenlijke zelfwerkzaamheid niet op haren weg. Mo-
hammadyah is uitsluitend een sociale vereeniging. Zij werkt
wel op groote schaal, -- over geheel Indië ± 25.000 leden --,
maar men kan geenszins constateeren dat zij (revolutionaire)
massa-actie voert in den zin van de P.N.I. Haar leden zijn
slechts voor een zeer klein deel bij een politieke partij aan-
gesloten. De partij waar zij het meest thuis blijken, is de
P.R.I. (Soeripto) die hoofdzakelijk te Batavia werkzaam is.
Deze is nationalistisch, religieus en principiëel coöperatief,
een drievoudig beginsel dat in de toekomst, bij deze of bij
een andere organisatie, nog beteekenis kan hebben, maar thans
in de P.R.I., met hare slechts ± 200 leden, virtueel blijft.

19. De reden waarom Mohammadyah bij de volgende beschou-
wingen betrokken wordt, is, dat deze vereeniging op coöpera-
tief standpunt staat en als zoodanig op sociaal terrein, waar-
op zij omvangrijk en voortreffelijk werk verricht, een tegen-
wicht vormt tegen de non-coöperatieve P.S.I.I. Werd deze laat-
ste organisatie uitsluitend vermeld, dan zou dit een onzuiver
beeld geven van de betrekkelijke gevoelens aan religieuze zijde

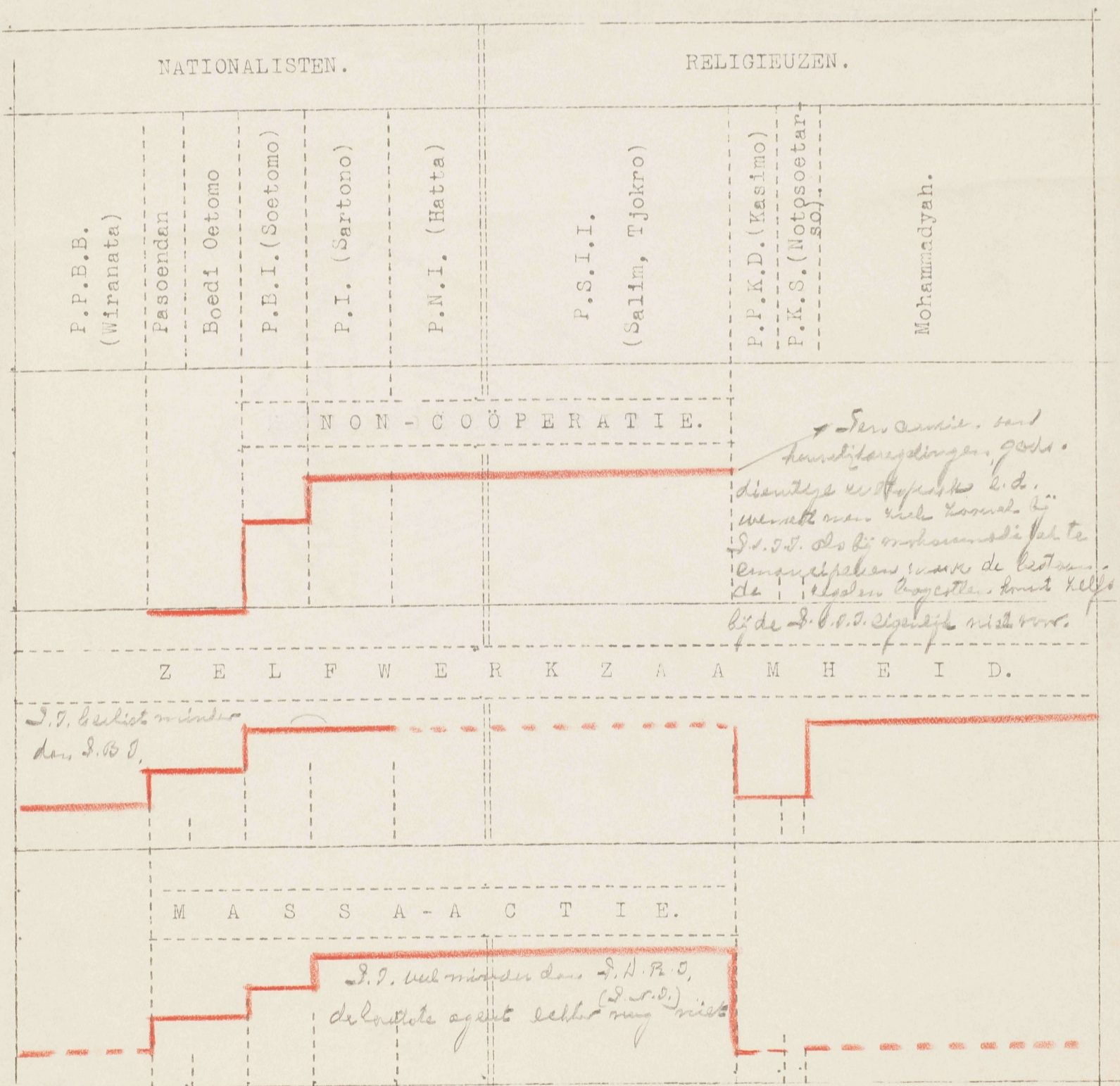
20. Beschouwt men nu de bovenvermelde vereenigingen, --
de P.R.I. is daarbij wegens haar gering ledental niet genoemd--
uit het oogpunt van non-coöperatie, van zelfwerkzaamheid en van
massa-actie, dan kunnen zeer globaal de volgende qualificaties
worden gegeven:

	! <u>Non-Coöperatie</u>	! <u>Zelfwerkzaamheid</u>	! <u>Massa-actie</u>
<u>Nationalistische Ver/gen</u>	!	!	!
P.P.B.B.	! Neen	! Weinig	! Neen
Pasoendan	! Voorshands niet ⁺)	! Actief	! Potentieel
Boedi Oetomo	! Voorshands niet ⁺)	! Actief	! Potentieel
P.B.I. (Soetomo)	! Opportunist	! Zeer actief	! Veelszins
P.I. (Sartono)	! Ja	! Zeer actief	! Ja
P.N.I. (Hatta)	! Ja	! Zeer actief(?)	! Ja
<u>Religieuze Ver/gen.</u>	! Ja	! Zeer actief	! Ja
P.S.I.I. (Salim)	!	! (met woorden)	!
P.P.K.D. (Katol.)	! Neen	! Matig	! =
P.K.C. (Prot.)	! Neen	! Matig	! =
Mohammadyah	! Neen	! Zeer actief	! =

+) Noot. Heeft rekening te houden met een vrij belangrijken,
non-coöperatief gezinnen linkervleugel.

21. Hiebbij worde aangeteekend, dat de P.P.B.B. geen massa-actie voert, doch wel door haar Volksraadsleden, aansluitend bij hun roeping als bestuursambtenaar, de massa, het onontwikkelde volk, vertegenwoordigd acht. De R. Katholieke en de Protestantsche partijen kunnen uiteraard geen andere actie voeren dan die onder hunne geloofsgenooten.

22. Tracht men bovenstaande tabel grafisch voor te stellen door op een horizontale lijn de geschatte ledentallen (lid 17) uit te zetten (250 leden = 1 millimeter) en op een verticale lijn de geschatte intensiteit ten aanzien van non-coöperatie, zelfwerkzaamheid en massa-actie, dan verkrijgt men de volgende diagrammen:

N.B. Daar de non-coöperatie bij Pasoendan en Boedi Oetomo slechts door een minderheid wordt voorgestaan, is de roode lijn daarvoor over de abscis, dus negatief, aangeduid, want het streven is er, doch heeft (nog) niet de overhand. De lijn der massa-actie stijgt tusschen P.B.I. en P.I., daar deze actie bij de P.B.I. in wezen (nog) geen revolutionaire massa-actie is, hetgeen bij P.I., P.N.I. en P.S.I.I. wel het geval is.

23. Beschouwt men deze diagrammen dan kan, hoe schematisch deze ook mogen zijn, het volgende worden opgemerkt.

24. Het gebied, bestreken door de manifeste non-coöperatie (P.I.; P.N.I.; P.S.I.I.) blijkt even breed als dat der manifeste massa-actie. Het gebied bestreken door de eventueele of potentieele non-coöperatie (Pasoendan, Boedi Oetomo) blijkt even breed als dat der potentieele massa-actie. Het opportunisme van de P.B.I. (Soetomo) is daartusschen gelegen. Beide hoofdgebieden vallen echter samen met slechts een gedeelte van de sfeer der zelfwerkzaamheid. Dit onderstreept, mijns inziens, het voorbehoud, gemaakt in lid 12: Men zie vooral niet elke zelfwerkzaamheid voor een bedreiging aan.

25. Voorts kan men opmerken, hoe, van Pasoendan tot en met de P.S.I.I., de drie roode lijnen ongeveer evenwijdig loopen. Inderdaad blijkt reeds uit de tabel in lid 20 hoe van de hier bedoelde partijen niet de eene byvoorbeeld non-coöperatie in beperkten kring, de andere coöperatie als massa-actie voorstaat, of iets van dien aard. Neen, elke partij streeft potentieel of reëel in ongeveer gelijke mate naar elk der drie oogmerken, non-coöperatie, zelfwerkzaamheid en massa-actie. Deze drie zijn dus blijkbaar in wezen één: Het oogmerk der moderne koloniale oppositie-partijen, zoowel op nationalistische als op religieuze basis.

26. Deze conclusie, gebaseerd op hetgeen vooral in de laatste maanden op het gebied der volksbeweging aan het licht gekomen is, bevestigt en vervolledigt de vooronderstelling, op pagina 8 van mijn rapport aan de Regeering van 9 September 1929 uitgesproken. De situatie is echter sinds dien tijd belangrijk verduidelijkt. Uit een practisch oogpunt is dit misschien het kortst als volgt samen te vatten: Vroeger, tot eenige maanden vóór de huiszoekingen (eind 1929), -- want toen reeds hield de Regeering onder meer rekening met de door den Procureur-Generaal en door dat rapport verstrekte inlichtingen --, --, werd elk dier drie oogmerken hoofdzakelijk als een afzonderlijk programpunt beschouwd. Men was op zijn hoede ten aan-

zien

*te houden niet.
andere d...
evenwijdig loopen.
loopen, te zijn evenw.
evenwijdig of te zijnen
beide evenwijdig niet.*

zien van non-coöperatie en massa-actie, doch daarin werd berust wanneer de betrokken vereeniging zich maar aan zelfwerkzaamheid wijdde. Nu blijkt bijna het tegenovergestelde noodig: Men zij op zijne hoede juist voor zelfwerkzaamheid, wanneer deze van een vereeniging uitgaat, welke tevens non-coöperatie en massa-actie propageert. Immers dan bestaat de kans, dat zulk een vereeniging beide laatstgenoemde oogmerken, omtrent welker einddoel men zich geen illusies behoeft te maken, onder dekking van sociaal-opbouwend werk verwezenlijkt.

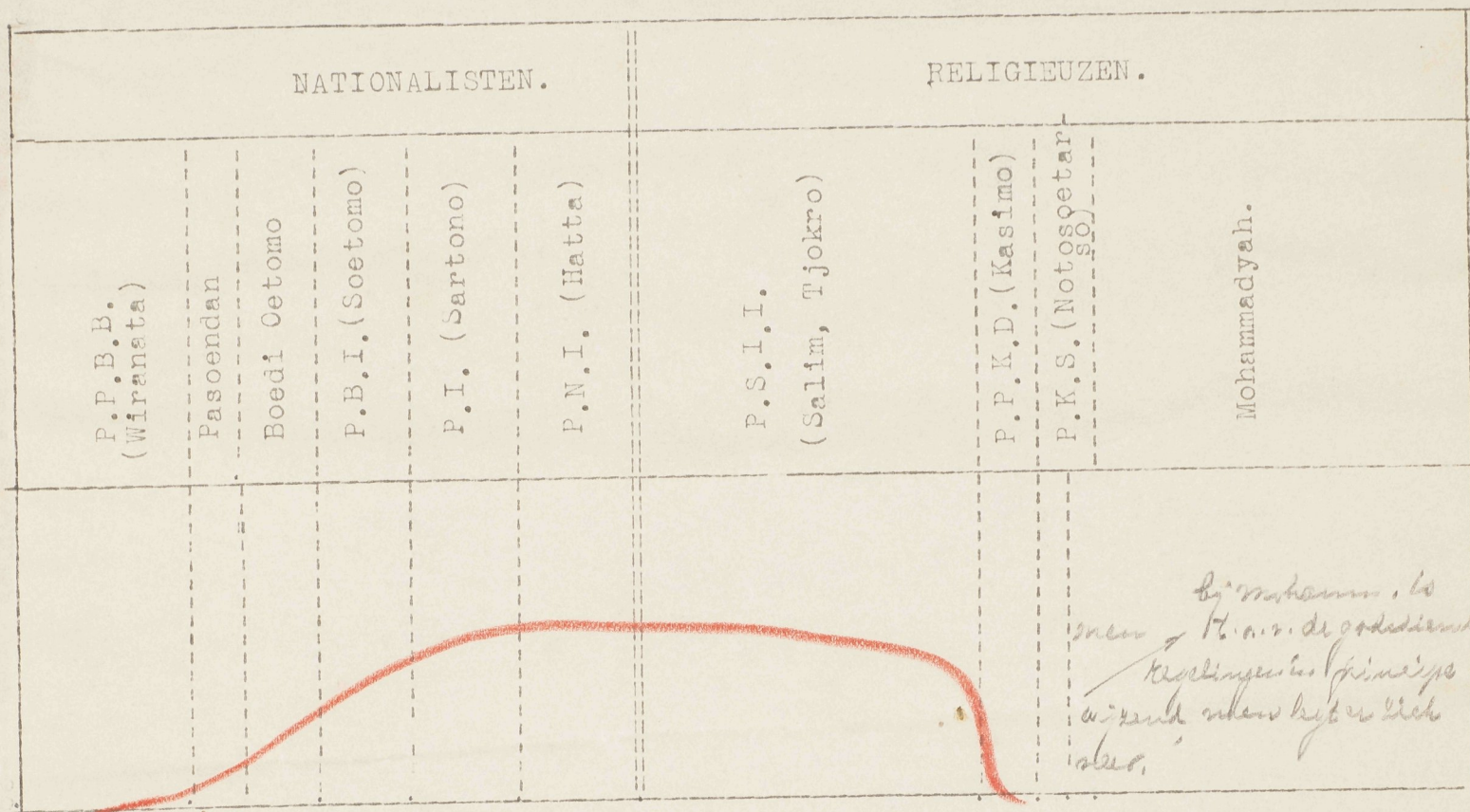
27. Na het vorenstaande behoeft het wel geen betoog, dat de drie diagrammen tot één diagram moeten worden samengevat, waarvan het beloop overeenkomt met dat der hierboven geteekende drie lijnen, en waardoor wordt aangeduid op de intensiteit waarmede politieke partijen op Java moderne koloniale oppositie-politiek voeren.

28. Het is echter bekend, dat de linker- en rechtervleugels dier partijen naar elkaar neigen, vrijwel in elkaar overgaan, en dat bijna alle verschillen tusschen de nationalistische partijen onderling, behalve tot persoonlijke kwesties, tot nuances kunnen worden teruggebracht. Enkele voorbeelden: De P.I. (Sartono) staat principieel, de P.B.I. (Soetomo) opportunistisch op het standpunt van non-coöperatie, doch ten aanzien van zelfwerkzaamheid en massa-actie is er slechts een graadsverschil. Tusschen de P.B.I. (Soetomo) en Boedi Oetomo bestaat feitelijk deze overeenkomst dat de eerste de wenschen van de groote minderheid -- de linkervleugel, de Jongpartij --, der laatste verwezenlijkt, en ook overigens in moderne opvattingen veelal doet hetgeen de traditioneel-Javaansche leiding van B.O. nóg overweegt. Tusschen Boedi Oetomo en Pasoendan -- beide tegenwoordig ook, in beginsel, voor alle Indonesiërs toegankelijk -- bestaat nagenoeg geen verschil in beleid.

Los onjuist,
keeds twee heette
de actie van coöperatie
Lies behoeft politie
tische actie.
Lies de bespreking
vols van der must
in vake de S. N. D.
waars mt. het document
onafhankelijke actie
weid behandeld.)
... 't is al te
vies of deze te ver-
onderstellen!
man een feet in het
dit actie zelf-
werkzaamheid de
nalyzing tot Revolution
wie massa actie
minderheit. (verwilt
S. N. D. handreidingen
Sartono en P. N. D.
Pasoendan
Sartono).

=14=

29. Uit dit alles volgt, naar mijne meening, dat laatstbedoeld diagram beter kan worden verevend tot een continue lijn, welke dus voorstelt de intensiteit waarmede de verschillende in hun ledental gegeven partijen, langs drievoudigen weg, ageeren in de ééne richting van onafhankelijkheid.

N.B. Volgens de in dit lid gegeven formuleering van bovenstaande roode lijn moet deze ook voor Pasoendan en Boedi Oetomo boven de abscis loopen, daar ook deze partijen naar onafhankelijkheid, -- zelfs zonder den dominion-status als overgang (B.O.) -- streven.

30. Ten slotte moge er aan worden herinnerd, dat, niet alleen hier te lande maar ook elders, de Inheemsche volksbeweging gaat van coöperatie naar non-coöperatie, van selecte beweging tot massa-actie, van gehoorzaamheid, via oppositie, tot (lijdelijk) verzet, een gang die door de crisis in het algemeen bespoedigd dreigt te worden. Voor een bespreking van de in dit verband gewenschte maatregelen is de hier geboden analyse echter, naar het voorkomt, niet de plaats. Er moge hier slechts de aandacht op gevestigd worden, dat men de Inlandsche beweging niet alleen statisch doch ook, -- en in internationaal verband --, dynamisch beschouwen moet.

III. De belemmeringen voor de voornaamste nationalistische en religieuze partijen op Java en Madoera om zich in groo-
ter verband te organiseeren.

31. Nadat eenige voorafgaande federaties hadden bestaan, vereenigden zich eind 1927 de nationalistische partijen Pasoendan, B.O., Soerabajasche Studieclub (later P.B.I.) en P.N.I. met de P.S.I.I. en een aantal kleinere organisaties, tot een federatie, de P.P.P.K.I., onder voorzitterschap van den heer Soetomo. Deze federatie bestond toen, wat genoemde partijen betreft, zeer duidelijk uit drie groepen: Nationalisten-coöperatoren. Nationalisten-non-coöperatoren en Religieuzen-non-coöperatoren, -- religieuze-coöperatoren waren toen niet in een politieke partij vereenigd. Van deze federatie ging weinig kracht uit, kón ook niet veel kracht uitgaan. Dit bleek vooral na de huiszoekingen, einde 1929. De P.I.-Holland deed daarna bij monde van den heer Hatta, felle kritiek hooren en de P.S.I.I. ontdekte plotseling een formeel bezwaar voor haar lidmaatschap, op grond waarvan zij eind 1930 daarvoor bedankte. De oude overkapping -- nog slechts verdedigd met het argument, dat men van haar niet meer verwachten moest dan zij bieden kon -- bleek ondeugdelijk.

32. Daarmede stond men voor het probleem van een nieuwe. Voortlevend in de vroeger zoo duidelijke en principieele tegenstelling tusschen coöperatoren en non-coöperatoren, werd overwogen een fusie van de organisaties welke op coöperatief standpunt staan. Hiervan kwam echter niets door de houding van Boedi Oetomo en Pasoendan. Dezer dagen is van Boedi Oetomo een nieuwe poging tot fusie uitgegaan, op coöperatieve basis, waarbij men ook de P.B.I. betrok. Onder de B.O. leiders bestaat echter weinig hoop op goeden uitslag. Dit kan niet verwonderen daar op de continuë lijn van het diagram in lid 29 aan nationalistische zijde geen punt meer is te vinden, waardoorheen een principieele of zelfs maar duidelijke scheidingslijn tusschen de coöperatoren en non-coöperatoren te trekken valt. Evenmin

*hiervan is
niet bekend.*

kwam er iets van een fusie tusschen de P.B.I. (Seetomo) en de P.I. (Sartono) waartegen Hatta zich sterk verzette. Hierdoor zou eerstgenoemde partij naar de zijde der non-coöperatie zijn overgegaan. Wederzijdsche fusie-pogingen demonstreeren wel hare halfslachtheid!

33. Thans voert de P.B.I. met de P.I. (Sartono) een concurrentie-strijd, waarbij Mr. Sartono vooral haren leiddenden invloed op de Vakcentrale, (de P.S.S.I.), in het byzonder op een belangrijke vakvereniging daarvan, de Sarekat Chauffeur Indonesia, de S.C.I., alsmede dien op de coöperaties, deels vereenigd in een centrale, de P.C.I., betwist. Vermoedelijk is het deze strijd die Boedi Oetomo tot evenbedoelde nieuwe fusiepoging heeft doen besluiten, mede in verband met de omstandigheid, dat de P.I. (nog) niet tot de P.P.P.K.I. toetreden wil. Slaagde deze poging, dan zou deze federatie op coöperatieven grondslag worden hersteld. Maar de vraag is gewettigd, of zulk een voor de Regeering gunstige wending nog wel mogelijk is.

34. Onderwijl is door de nationalistien een ander organisatie-plan ontworpen, en in het tijdschrift Timboel gepubliceerd. Men zou eenerzijds onder de nationalistien, anderzijds onder de religieuzen, twee groepen vormen, een van coöperatieve en een van non-coöperatieve partijen. Deze zouden onder een onderscheidenlijk nationalistische en religieuze overkapping komen, en deze twee overkappingen zouden worden verbonden door een centraal orgaan, waarin de Indonesische eenheid tot uitdrukking zou worden gebracht. Maar ook dit plan blijkt o.m. om de in lid 32 vermelde reden, thans bezwaarlijk uitvoerbaar.

35.

=====
+) Noot. De beteekenis van de chauffeurs voor de extreme volksbeweging is onder meer, dat deze, zich over geheel Java verplaatsend, zeer bruikbaar zijn voor het rondspreiden van geschriften en voor de geheime propaganda van persoon tot persoon.

35. De hier geschetste moeilijkheden en verwarring zijn in de laatste maanden nog aanzienlijk vermeerderd. Dadelijk na de ontbinding van de oorspronkelijke P.N.I. en de oprichting der P.I. (Sartono) op 1 Mei 1931, is tegen beide daden ernstig protest gerezen. In de eerste plaats van de meest radicale oud-leden der P.N.I. Deze hebben zich eerst, voornamelijk op de groote plaatsen, lokaal georganiseerd, meest in verband met Studie-clubs, die te zamen de in Batavia ontstane, reeds in een noot bij lid 3 vermelde, Groep der Onafhankelijken, de Golongan Merdeka, vormden. In het begin van deze maand hebben deze plaatselijke groepen een nieuwe partij, waaraan hierboven voorshands den naam van P.N.I. werd gegeven, geconstitueerd. Voormannen van deze partij zijn vooral de heeren Soedjadi in Indië, en Hatta in Holland. Overal waar afdelingen van de P.I. (Sartono) en P.N.I. (Soedjadi) bestaan, bekampen beide vereenigingen elkaar fel. De P.I. strijdt dus thans in eigen kamp op minstens drie fronten, -- tegen de jonge P.N.I., tegen de P.B.I. (Soetomo), tegen de P.S.I.I. (Salim), -- en met de krachten welke hierna nog overblijven tegen het imperialisme.

*Samen bepaalden open
lijken strijd tegen (1)
en (2) is weinig te
merken.
T
ontloepij drens de
nog niet de schijns*

36. Tusschen deze tegenstanders van de P.I. (Sartono) bestaat onderling ook weer een sterk ⁹ autagonisme. Namelijk tusschen de P.B.I. (Soetomo) en de jonge P.N.I. (Soedjadi-Hatta) alsmede tusschen de P.B.I. en de P.S.I.I. Doch tusschen P.N.I. en P.S.I.I. bestaat eene, vooral van de laatste uitgaande welwillende verhouding. Deze verhouding is niet onbegrijpelijk daar, zooals uit bovenstaande diagrammen blijkt, in de praktijk van non-coöperatie, massa-actie en zelfwerkzaamheid, P.N.I. en P.S.I.I. bij elkaar aansluiten, -- zelfs ook in dit opzicht, dat zij, vooral ten aanzien van de zelfwerkzaamheid, elk veel meer praten dan doen. Bovendien, en dat is misschien het belangrijkste element, moet er een sterke persoonlijke band bestaan tusschen de heeren Salim en Hatta, beide Menangkabauers, beide van bedoeling moreel doch van aangeleg zeer kritisch en -- ook ten opzichte van wat zij zelf mede tot stand brachten --negativistisch of destructief, zonder
aequivalent

*van Hatta is
dit niet bekend
voor hem is
weel.*

aequivalent aan constructief vermogen.

37. Reeds bij Salims terugkeer van zijn bezoek aan Europa (Genève) medio 1930 moest, op grond van enkele van zijne uitlatingen, de vraag worden gesteld, wat er in Holland tusschen beide leiders wel afgesproken mocht zijn. Maar voorzover mij bekend is hierop nimmer antwoord ontvangen. Hoe dit zij, de toenadering tusschen de P.S.I.I. en de jonge P.N.I. zal vermoedelijk worden bevorderd door het besluit van de P.I.-Holland om den heer Hatta te schorsen wegens zijn houding jegens de P.I.-Indië of, zoo dit laatste niet mocht zijn geschied, door diens uittreden uit die vereeniging. Dit drijft Hatta voorshands verder van Mr. Sartono af en naar Salim toe. Het merkwaardige daarbij zoude dan wezen dat hierdoor bevorderd werd wat in lid 15 de wensch der P.I.-Holland bleek: Samenwerking tusschen nationalistes, -- althans tusschen een deel van hen --, en de P.S.I.I.! Maar of die samenwerking binnenkort een feit worden zal is weer onzeker. Hiertegenover staat toch onder meer de sympathiebetuiging van de P.I.-Holland aan de P.I.-Indië, zoolang deze niet weer herroepen is, welke in op. twee na het laatste citaat van lid 11 werd vermeld.

38. Te midden van al deze, en nog vele andere onzekerheden verschijnt, met oudejaar, Ir. Soekarno op het tooneel, en zal, in het begin van Januari, het Indonesia Raja-Congres worden gehouden, dat feitelijk meer een uitgebreid P.P.P.K.I.-congres, en vóór-congres voor een werkelijk Indonesia Raja-Congres heet te zijn.

39. Wat de heer Soekarno zal gaan doen, daaromtrent schijnt niemand iets te weten, zelfs niet zijn intieme geestverwanten Thamrin en Sartono, die hem af en toe opzoeken. Wel worden mogelijkheden onder het oog gezien, zooals, dat hij eenigen tijd naar het buitenland zal gaan, -- vooral de P.B.I.leiders zouden hem gaarne zien verdwijnen totdat hun partij vaster voet gekregen heeft --, dat hij de heeren Sartono en Hatta tot elkaar zal brengen in een nieuwe P.N.I., --, -- vrees der P.B.I.--, dat de heer Soetomo het voorzitter-

schap van de P.P.P.K.I. aan Ir. Soekarno zal overdragen, waardoor deze federatie dus onder leiding van de extreme nationalist~~en~~ komen zou; dat met Hatta als schakel, Soekarno en Sa-
lim wederom, -- zij deden het ook in 1927 -- een federa-
tie van nationalist~~en~~ en religieuzen zullen organiseeren, en
zoo meer.

40. Met de mogelijkheid, dat het reeds chronisch uitge-
stelde Indonesia Raja Congres wederom zal worden uitgesteld,
en de reconstructie der federatie wederom mislukken zal, zou
men ook rekening kunnen houden, al zullen de nationalist~~en~~
wel tot het uiterste trachten zoodanig blijk van onmacht te
voorkomen of door een schijnconstfuctie te omhullen.

De Regeeringsgemachtigde

voor Algemeene Zaken

bij den Volksraad.

(w.g.) Kiewiet de Jonge.